

чи оказіональні. Це – лексичні одиниці з історичного, технічного (індустріального), мистецького (художнього, музичного), культурологічного, метеорологічного, мас-медійного, філософського дискурсів і дискурсу моди.

Принадібно зазначимо, що висновки до цієї статті зроблені виключно на основі проаналізованого ілюстративного матеріалу – всіх без винятку проявів інтердискурсивності, що містяться у двох виступах тогочасного Міністра закордонних справ Італії. Теоретизуючи, ми схильні припускати, що наведений нами перелік джерел інтердискурсивності для дипломатичного дискурсу не є вичерпним. Тому пошук інших питомих дискурсів-донорів лексичних одиниць, використовуваних у мові та мовленні дипломатів становитиме продовження розпочатого дослідження.

У перспективі цікаво було б детально проаналізувати комунікативну ціль (мету) вживання мовцями елементів з інших видів дискурсів у дипломатичному та потенційні функції таких лексичних одиниць.

Список використаних джерел

1. Василенко Г. В. Художній образ як проблема перекладу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vknl_u_mtmk/2011_1/68.pdf.
2. Вебер Е. А. Опыт лингвистического исследования когнитивного диссонанса в английском дипломатическом дискурсе : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Вебер Е. А. – Иркутск, 2004. – 213 с.
3. Волкова Т. А. Дипломатический дискурс в аспекте стратегичности перевода и коммуникации (на материале английского и русского языков) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / Волкова Т. А. – Тюмень, 2007. – 24 с.

4. Гась С. Г. Образ России в российском дипломатическом дискурсе / С. Г. Гась // *Investigationes Linguisticae*. – Poznan, 2008. – Vol. XVI. – P. 25–32.

5. Каццишин Н. Особливості дискурсу та терміносистеми англо-мовних дипломатичних документів / Каццишин Н. – Л., 2009.

6. Кожетева А. С. Лингвопрагматические характеристики дипломатического дискурса (на материале вербальных нот) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Кожетева А. С. – М., 2012.

7. Мацько О. М. Мовні формули в дипломатичних текстах сучасної української мови : дис. ... канд. наук : 10.02.01 / Мацько О. М. – К., 2001.

8. Метелица Е. В. Лингвосомиотическое пространство дискурса дипломатического протокола (на материале текстов дипломатического протокола государственного департамента США) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. – Волгоград, 2002. – 193 (263) с.

9. Поворознюк Р. В. Лингвокультурологичні особливості протокольних промов у оригіналі та перекладі (на матеріалі українських та американських текстів) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.16 / Поворознюк Р. В. – К., 2004. – 20 с.

10. Рябініна О. К. Интертекстуальность у дискурсі сучасної української преси: лінгвістичний аспект : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / О. К. Рябініна. – Х., 2008. – 23 с.

11. Чернявская В. Е. Открытый текст и открытый дискурс: интертекстуальность – дискурсивность – интердискурсивность / В. Е. Чернявская // *Лингвистика текста и дискурсивный анализ: традиции и перспективы* / отв. ред. В. Е. Чернявская. – СПб., 2007. – С. 7–26.

12. Bresslau H. Manuale di diplomazia per la Germania e l'Italia / H. Bresslau // *Traduzione di Voci-Roth A.M.* – Associazione italiana dei paleografi e diplomatici. Divisione studi e pubblicazioni. – Roma, 1998. – 1423 p.

13. Serra E. Manuale di storia dei trattati e di diplomazia / E. Serra. – Milano, 1985. – 378 p.

14. Terzi G. Intervento del Ministro Terzi in occasione della IX Conferenza degli Ambasciatori d'Italia / G. Terzi. – Roma, 2012.

15. Terzi G. Intervento del Ministro Terzi nella sessione conclusiva della Conferenza degli Ambasciatori d'Italia / G. Terzi. – Roma, 2012.

Надійшла до редколегії 25.09.14

O. Ponomarenko, cand. of Philol., doctorant
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

INTERDISCURSIVITY AS MAIN FEATURE OF THE DIPLOMATIC DISCOURSE (ON THE MATERIAL OF THE EX-MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS GIULIO MARIA TERZI DI SANT'AGATA'S SPEECHES PRONOUNCED DURING THE IX CONFERENCE OF THE AMBASSADORS IN ROME)

The article shows the results of the analysis of peculiar elements from other discourses in the diplomatic one. It proves the high degree of interdiscursivity of the diplomatic discourse. The predominance of economic, political, juridical and military terms or lexical units is ascertained, as well as the use of lexical units from other (non-adjacent) discourses, too. This conclusion made it possible to design the semantic field for lexical units used in the diplomatic discourse and to single out its core – the so-called professional, pure "diplomatic" lexis or vocabulary.

Keywords: diplomatic discourse, interdiscursivity, lexical units.

O. Пonomаренко канд. филол. наук, докторант
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ИНТЕРДИСКУРСИВНОСТЬ КАК ОСНОВНАЯ ЧЕРТА ДИПЛОМАТИЧЕСКОГО ДИСКУРСА (на материале выступлений экс-Министра иностранных дел Италии Дж. Терци Ди Сант-Агата на IX Конференции Послов в Риме)

Анализируются случаи употребления характерных элементов других дискурсов в дипломатическом. Доказывается присущность последнему значительной степени интердискурсивности и интегративности. Констатируется преобладание экономической, политической, юридической и военной лексики в дипломатическом дискурсе, а также использование лексем из других (несмежных) дискурсов. Это позволило смоделировать поле лексических единиц дипломатического дискурса и выделить ядро – исключительно "дипломатическую" лексику.

Ключевые слова: дипломатический дискурс, интердискурсивность, лексические единицы.

УДК 811.133.1'008

Ольга Ігнатова, канд. філол. наук, доц.
Київський університет імені Тараса Шевченка, Київ

ЗВЕРТАННЯ НА "ТИ" І НА "ВИ" У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПІДХІД

Розглядаються різні етапи функціонування в міжособистісному спілкуванні французьких особових займенників tu та vous у французькій мові, їх значення та соціальна роль: від нейтрального позначення однини та множини до шанобливого vous та "егалітарного" tu.

Ключові слова: французька мова, особові займенники tu та vous, соціокультурний підхід.

В системі французької мови особові займенники *tu* та *vous*, що є предметом дослідження, вживаються для позначення другої особи відповідно однини та множини в своїй первинній, нейтральній функції придієслівного займенника. Стилістично, обидва займенники в мовленні набували різних відтінків значення в різні історичні періоди, які ми маємо на меті проаналізувати.

В останні десятиріччя французькі мовознавці звертають увагу на чергову тенденцію поширення вживання у міжособистісному спілкуванні особового займенника *tu* на протигава шанобливо-ввічливому *vous* [2-4].

Ця проблема соціально-культурного характеру, без сумніву є актуальною для вивчення, адже поряд з тим, що вона має, з одного боку – глибокі історичні корені, а з іншого потребує новітнього трактування за умов полі-

тичного, економічного, соціального прогресу та особливо інформативно – медійної глобалізації та взаємопроникнення різних мов, зокрема – безумовного поширення у світі англійської мови.

За весь час становлення і функціонування французької мови проблема стилістичного забарвлення *tu* та *vous* неодноразово ставала нагальною. Історики, дослідники-лінгвісти стверджують, що ввічливе *vous* з'явилося за часів ще Римської імперії, в IV – сторіччі, коли було два імператори – один в Римі, а інший в Константинополі, і слід було звертатися до кожного і до обох одразу [1]; таким чином шанобливе *vous* первісно було сучасним "імператорським".

Нововведення підтримав і закріпив пізніше, в кінці IV сторіччя Папа Римський Григорій I, який ввів за правило звертатися до своїх підлеглих церковників на "*tu*", вимагаючи від них у відповідь шанобливого "*vous*". А сама людська природа призвела до того, що самі вже церковні сановники, вважаючи себе гідними більшої поваги від прихожан, не дозволяли з їхнього боку іншого звертання, ніж "*vous*", ставлячи себе, таким чином, на щабель вище вживанням свого власного зверхнього "*tu*".

Така традиція остаточно укорінилася під кінець Середньовіччя: аристократи між собою спілкувалися на "*vous*", до простих же громадян звичним і звичайним стало "*tu*". Таким чином, до традиційного значення множини "*vous*" додалося значення шанобливо-ввічливої формули звертання до однієї особи, особливо поважно або відповідно до її соціального статусу.

Цікаво відмітити, що перша кардинальна спроба "зрівняти" між собою всіх громадян була здійснена під час Великої французької революції, коли Конвент в 1793 році спеціальним декретом відмінив звертання на "*vous*" до однієї особи і натомість зобов'язав вживати лише "*tu*" при спілкуванні в усіх офіційних установах держави.

Недовзі Наполеон відмінив дію вищезгаданого декрету і шанобливо-ввічливе "*vous*" відновилося повністю у своїх правах. А за звертанням на "*tu*" остаточно закріпився смисловий відтінок стосунків "егалітарності", прояву дружніх зв'язків, неофіційності між особами одного віку та соціального статусу в повсякденному спілкуванні з особами молодшого віку чи дітьми.

Звертання на "егалітарне" "*tu*" чи ввічливе "*vous*" може свідчити і сьогодні про соціальний статус чи культурно-освітній рівень мовця. Принципи французького суспільства – свобода, рівність, братерство (*liberté, égalité, fraternité*) по-різному проявляються сьогодні і досить часто стають предметом дискусій в медіазасобах. В цьому плані наводять цікавий випадок з президентом Франції Франсуа Міттераном: як соціаліст Міттеран мав би сповідувати ідеали Великої французької революції, однак на пропозицію одного з соціалістично-однопартійців перейти на "ти", він відповів: Si *vous* le voulez (якщо ви цього бажаєте), самою формою своєї відповіді висловивши своє ставлення до ініціативи товариша по партії.

Звертання на "ти" з боку колишнього президента Франції Жака Ширака до членів уряду розглядалося в пресі як вияв особливої довіри, навіть поблажливості, у випадку ж невдоволення їх діями спостерігалось офіційне "*vous*". Під час зустрічей з молоддю характерним для Ширака завжди було підкреслено ввічливе "*vous*".

За 5 років свого президентства (2007–2012 рр.) Ніколя Саркозі неодноразово піддавався відвертій критиці з боку медіа за своє ставлення до простих співгромадян через свою неприховану зверхність, що знаходила вираження у звертанні на "ти". Тим більше, що після свого обрання Саркозі урочисто проголосив себе "Пре-

зидентом усіх французів, включно і тих, які за нього не голосували".

За віком він міг би, начебто, слідувати сучасній моді звертання на "ти", але і рівень його освіти, і статус найвищої посадової особи в державі повинен був визначати його поведінку в конкретних ситуаціях, чого він часом не дотримувався. Преса одразу ж нагадала період, коли в уряді Жака Ширака певний час Саркозі виконував обов'язки міністра внутрішніх справ країни, він проводив досить радикальну політику в боротьбі зі злочинністю та дозволяв собі досить категоричні висловлювання і часто не дуже клопотався про підбір лексики.

Коли ж невдовзі після свого обрання на головну посаду в країні Саркозі, відвідуючи сільгоспвиставку, з груби "*tu*" звернувся до фермера, учасника цієї виставки, це викликало масу негативних відгуків на телебаченні і в пресі по всій країні, нанесло значну шкоду його іміджу та його рейтингу як Президента. Цілком логічно висловити припущення, що вказаний прецедент (поряд з іншими) став одним з визначальних щодо поразки Ніколя Саркозі в президентських виборах 2012 року.

Що стосується нинішнього президента Франції, Франсуа Олланда, то журналісти відзначають його стилістичну коректність та мовну вишуканість як вихованця елітної Вищої Школи Адміністрації Франції, з якої вийшло чимало найвищих державних посадовців.

Деяке – загалом – поширення сфери вживання "*tu*" на протигагу "*vous*" в міжособистісному спілкуванні в сьогодиньшому французькому суспільстві характерне для молодшого покоління, більш обізнаного з англійською мовою, в якій відсутнє чітке розмежування між шанобливо-ввічливою та розмовно-фамільярною формою; англійська мова пропонує в обох випадках єдине "you".

Тож "*vous*" чи "*tu*" – вибір обумовлюється декількома чинниками, і вони не завжди очевидні та однозначні, мова – жива і має в своєму арсеналі безліч засобів для вираження різних відтінків представлення думки та ставлення до неї з боку мовця.

В неформальній ситуації, між колегами по роботі, однокласниками, близькими родичами звертання на "*tu*" характеризує та однозначно сприяє відкритості в стосунках, взаємній довірі. В офіційному ж спілкуванні більш прийнятне ввічливе "*vous*", навіть по відношенню до осіб, з якими зазвичай спілкуються на "*tu*".

Проблема вибору "*tu*" чи "*vous*" стала особливо помітною в зв'язку з розширенням меж Європейського Союзу, зокрема зі значним посиленням ролі англійської мови та міграційних процесів. Для іммігрантів, що прибувають в країну із знанням англійської мови, значно простішими у вживанні є більш короткі за структурою лексичні одиниці. Слід відзначити, що в період становлення самої системи французької мови абсолютну більшість складали одно- та двоскладові лексичні одиниці. (Подібну тенденцію констатують і сьогодні французькі лінгвісти: досить згадати *prof, ado, boul, fac* etc). В цьому випадку логічно можна говорити про дію закону про "мовну економію", який є одним з незмінних і раціональних в розвитку мови взагалі і в наш час, зокрема, надзвичайно раціонального підходу до будь-яких явищ в житті суспільства: адже значно легше засвоїти одну форму звертання та одну дієслівну форму замість двох, – в порівнянні з англійською мовою – і коли не усвідомлюється їх різниця – етична, вікова, суспільна, соціальна – в процесах комунікації, як це чітко просліджується на вищенаведених прикладах.

Всі ці чинники неминуче відбиваються на мові, хоча самі французи дуже шанують свою мову, дуже нею пишуться, намагаються оберігати від зайвого впливу, пропускаючи всі "інновації" через суворий фільтр Французької Академії.

Відаючи належне зусиллям іноземців оволодіти всіма труднощами системи французької мови, тим не менше французи завжди раді потішитися над найменшими похибками у мовленні, над граматичними, лексичними, фонетичними помилками, які все ж неминучі для більшості не-носіїв мови.

Дійсно, не знаючи всіх тонкощів мови, не можна обрати вірний варіант, з двох речень – Aide-toi, le ciel t'aidera та Aidez-vous, le ciel vous aidera – обидва речення граматично правильні, але лише перше зрозуміле французам як загальноприйнята приказка, нейтральна за стилістикою вживання, а інша – це одинична порада в конкретній ситуації. Еквівалентом в українській мові може бути: "Сподівайся на божу поміч, але перш за все поможи собі сам"; в російській мові чітко видно протиставлення: "На бога надійся, а сам не плошай!"

Проведені спостереження виявляють певні тенденції у функціонуванні та ролі особових займенників "tu" та "vous" в сучасній французькій мові. Деяке поширення

сфери вживання займенника "tu" вважається, з одного боку – своєрідною "модою", пов'язаною з впливом англійської мови, імміграційними процесами в країні, а з іншого – черговою хвилею демократизації суспільства, спрямованістю до "егалітаризму". Збереження форми звертання на "ви" свідчить про рівень загальної культури поведінки мовця.

Список використаних джерел

1. Le français dans le monde [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fipf.org/publications/le-francais-dans-le-monde>.
2. Gardner-Chloros P. Ni tu ni vous. Principes et paradoxes dans l'emploi des pronoms d'allocution en français contemporain // Journal of French Language Studies – 1999. – 11. – P. 139–155.
3. Pope C. Tu ou vous ? Réflexions sur l'emploi des formes d'adresse en français langue étrangère en Angleterre // Actes du XXIe Congrès international de linguistique et de philologie romanes / ed. by Englebort A., Pierrard M., Rosier L., Raemdonck D. – Tübingen : Niemeyer, 2000. – Vol. 9. P. 261–267.
4. Schoch M. Problème sociolinguistique des pronoms d'allocution «tu» et «vous». Enquête à Lausanne // La linguistique. – 1978. – 14(1). – P. 55–73.

Надійшла до редколегії 25.09.14

O. Ignatova, cand. of Philol., associated prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE USE OF "TU" AND "VOUS" AS FORMS OF ADDRESS IN FRENCH LANGUAGE: SOCIOCULTURAL APPROACH

The article highlights the different periods of functioning of the use of tu and vous as forms of address in interpersonal communication in French language. The field of its meaning and social role are identified. Tu and vous are used as a neutral denotation of singularity and plurality of pronouns, as well as respectfully-polite vous and "equating" tu.

Key words: French language, personal pronouns tu and vous, sociocultural approach.

O. Игнатова, канд. филол. наук, доц.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ОБРАЩЕНИЕ "ТЫ" И НА "ВЫ" ВО ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ: СОЦИОКУЛЬТУРНЫЙ ПОДХОД

Рассматриваются разные этапы функционирования в межличностном общении личных местоимений tu и vous во французском языке, их значение и социальная роль: от нейтрального обозначения единственного и множественного числа до уважительно-вежливого vous и "эгалитарного" tu.

Ключевые слова: французский язык, личные местоимения tu и vous, социокультурный подход.

УДК 811.111:81'42

Олена Соболева, канд. філол. наук, асист.
Київський університет імені Тараса Шевченка, Київ

СИНГРАФЕМНІ КОМПОНЕНТИ ДРУКОВАНИХ ТЕКСТІВ ЯК НОСІЇ ПЕВНИХ ІМПЛІЦИТНИХ ЗНАЧЕНЬ

В статті подано огляд вживання синграфемних компонентів публіцистичних текстів французькою мовою. Ненормоване вживання знаків пунктуації відбиває тенденцію сучасних текстів до урізноманітнення виражальних засобів та до прикрашання стилю висловлення. Така тенденція стає специфічною стилеформуючою рисою сучасних видань, підвищує експресивність тексту та має високий прагматичний потенціал.

Ключові слова: ідеографема, експресема, параграфеміка, поліфункціональність.

Актуальність дослідження визначається однією з сучасних тенденцій розвитку лінгвістичної науки до оформлення сучасних публіцистичних текстів у зв'язку з їх прагматичною настановою.

Метою публікації є виявлення різноманітних засобів вживання знаків пунктуації, як фактору прикрашання стилю висловлювання, комплексного прагматичного впливу на адресата та підвищення експресивності мовлення, визначення їх функціонального навантаження, обумовлення їх значущості в організації тексту.

Предметом дослідження виступають пунктуаційні знаки, такі як: знак оклику, знак питання, багатокрапка.

Об'єктом слугують публіцистичні тексти різного жанру.

Матеріалом виступають тексти, опубліковані у газетах та журналах французькою мовою.

Наукова новизна полягає в комплексному аналізі графічних складових текстів як важливого аспекту передачі оцінно-експресивних конотацій висловлювання.

Наше **завдання** полягає в тому, щоб дослідити роль та функціонування синграфемних компонентів у текстах

сучасної французької преси, визначити їх основні характеристики.

Усне і письмове мовлення останнім часом знаходяться у постійній взаємодії. Саме з цим пов'язане використання на письмі оригінальних графічних форм, надмірної пунктуації, варіації шрифтів. Одним із графічних елементів оформлення письмового тексту виступають його синграфемні компоненти або пунктуаційні знаки. Пунктуаційні знаки є обов'язковими письмовими елементами, без яких неможливо змістовно оформити речення на письмі. Разом з вживанням традиційних пунктуаційних знаків, а також разом з відмовою від них, журналісти застосовують нові засоби структурування тексту, використовуючи можливості параграфемного оформлення.

"Знаки пунктуації є перш за все мовними знаками" [4: 5], вони розуміються як "допоміжні графемні" і протиставляються основним літерним графемам [3:137]. У сучасній лінгвістиці знаки пунктуації в якості будівельного матеріалу письмового мовлення розглядаються як ідеографемні. Змістовна визначеність пунктуації ба-